

NHỮNG BƯỚC GIAN NAN TRONG THỜI TUỔI TRẺ & TƯ TƯỞNG CÁCH MẠNG

(PHẦN 3).

I.

1.

Đến một lúc nào trong các buổi họp tối thứ Sáu tại nhà Petrashevski bỗng dưng chia thành hai phe đối nghịch⁽⁶⁾: nhóm đa số chủ trương tiến hành công cuộc cải cách trong từ từ chậm chạp; trong khi đó, một thiểu số cấp tiến được mệnh danh là “*nhóm cách mạng*” chủ trương hành động cương quyết cho những ước mơ của họ mà không chút sợ hãi tù đày.

Chính Petrashevski cũng không phải là “*một người tranh đấu công khai*”. Ông thoái thác những sách lược cách mạng và chỉ tán thành công dụng của sự tuyên truyền ôn hòa, gây ảnh hưởng dần dần trên quần chúng để sửa soạn cho một chế độ quân chủ lập hiến.

Mùa thu năm 1848, nhóm thiểu số “*cách mạng*” được thành lập, tập trung tại nhà văn sĩ Seiger Durov. Khuôn mặt nổi bật của nhóm là Nikolay Speshnyov, người đã tạo được một ảnh hưởng rộng lớn và bí mật trên Dostoievski và cũng là người sớm cho nhà văn những bài học đầu tiên trong nghệ thuật âm mưu.

Các thành viên khác gồm có Durov, Golovinski, Lvov, Dostoievski, Pleshcheyev, Filippo, Mombelli, Palm, Grigoyev, và vài người nữa

2.

Nikolay Speshnyov xuất thân từ một gia đình giàu có nhưng học hành dang dở. Con người quý phái giang hồ này từ thoát đầu đã tỏ ra là một khuôn dáng bí mật. Những cuộc chinh phục ái tình lãng mạn trong những chuyến du hành Âu Châu của ông được kể là vô số. Về

⁽⁶⁾ Viên mật vụ Antonelli đã đệ trình rất tỉ mỉ báo cáo về buổi họp ngày 1/4/1849 tại nhà Petrashevski như sau: “*Tại buổi họp ngày 1/4/1849, cuộc bàn cãi xoay quanh vấn đề tự do báo chí, sửa đổi thủ tục luật pháp và giải phóng nông nô. Golovinski đưa ra ý kiến, điều cần thiết trước tiên là nông nô phải được tự do. Trong khi đó Petrashevski biện luận rằng sự cải cách hệ thống luật pháp thì ít nguy hiểm, chắc chắn và gần trong tay hơn. Theo chiều hướng này, Golovinski lại bảo sự thay đổi chính phủ không thể thành linh thực hiện và điều trước tiên cần chuẩn bị là một chế độ độc tài. Petrashevski phản đối mạnh mẽ ý kiến ấy và trong phần kết thúc buổi họp đã nói rằng ông là người đầu tiên giơ tay lên chống lại sự độc tài.*”

bề ngoài trầm lặng, kiêu hãnh, ông yêu một phụ nữ tên Savelyeva, bỏ chồng và hai con để đi ngoại quốc với ông, rồi tự phá hoại đời mình bởi lòng ghen.

Speshnyov sống ở ngoại quốc trong bốn năm (1842-1846).

Tại Dresden, ông nổi tiếng là con sư tử của xã hội thượng lưu Ba Lan.

Theo Bakunin, nhà văn chủ trương vô chính phủ, kẻ cũng bị lôi cuốn bởi người đàn ông “lạnh lùng” và “trầm tĩnh, một người lịch sự từ đầu đến chân” này, đã ghi nhận:

“Anh ta có quyền lực trên kẻ khác. Tất cả mọi người nhìn lên và chờ mong vài điều gì đó đặc biệt từ anh ta. Y.P. Yazykova cùng con gái út bà và tất cả những người bạn gái, ngay cả một nữ Bá tước Ba Lan đã 70 tuổi, đều yêu Speshnyov say đắm. Tuy nhiên, không chỉ đàn bà, lại còn những thanh niên Ba Lan, phần lớn thuộc cánh Hoàng tử Czatoryski, đều điên cuồng vì anh.”

Giống như nhân vật Stavrogin trong tác phẩm “Lũ Người Quy Ám” sẽ được Dostoievski viết ra năm 1870, với cái phong cách điềm tĩnh và cao cả, Speshnyov không tránh được những nhận định của dư luận. Ogaryova Tuchkova, một phụ nữ ngưỡng mộ ông viết:

“Bề ngoài dễ thương của anh đã quyến rũ mọi người. Dáng cao ráo, khuôn mặt đều đặn với những đường nét giống như một pho tượng, mái tóc quăn màu nâu đậm rơi xuống trên vai theo hình sóng lượn, đôi mắt xám lớn được bao lại với một nỗi buồn trầm lặng.”

Những người khác bình phẩm rằng “cái đẹp đàn ông một cách đáng ngạc nhiên của anh ta” có thể là một hình mẫu cho các bức tượng về Chúa Jésus.

Năm 1845, ở Dresden, Speshnyov viết một tiểu luận về những bí mật trong giới thượng lưu và một bài nghiên cứu lịch sử Kitô giáo khởi nguyên.

Ông là một trong những người đầu tiên làm quen với tác phẩm “Manifeste du parti Communiste” (Tuyên Ngôn Đảng Công Sản) của Marx & Engel (xuất bản năm 1848) và ngay cả bị tiếng rằng đã là một người tình nguyện tham dự trong cuộc chiến tranh Sonderbund ở Switzzeland.

Trở về Pétersbourg, Speshnyov bắt đầu lui tới với nhóm Petrashevski kể từ tháng 12/1847, nhưng môi trường này không lôi cuốn hấp dẫn ông. Lãnh đạm, đẹp trai và bí mật, Speshnyov đã gây được một ấn tượng đậm đà trong tâm hồn Dostoievski.

[Năm 1854, nhà văn đã viết về Speshnyov:

“Quả là một cá chất vừa cởi mở vừa khép kín, bất cứ nơi nào Speshnyov xuất hiện là hầu như mọi người chung quanh, cho dù kẻ lạnh lùng nhất, cũng đều lập tức vây quanh anh với sự sùng bái.” Trong một thư gửi Dobrolyubov năm 1860, Plesh-

cheyev cũng nhận định: “Người ta có thể quá quyết tuyệt đối rằng vượt hẳn tất cả bọn chúng tôi chính là con người phi thường Speshnyov.”]

Theo Mombelli:

“Speshnyov bảo rằng ông ta là một người cộng sản nhưng thường không thích phô bày ý kiến riêng và tự bao lấy quanh mình một vẻ bí mật. Điều này đặc biệt làm Petrashevski chán ghét. Petrashevski thường xuyên phàn nàn về sự dè dặt của Speshnyov, cho rằng ông này luôn luôn muốn phô bày một bề mặt không đúng với con người thật của mình. Ngay cả khi ở nhà, Speshnyov cũng chỉ cất tiếng nói khi nào thấy cần thiết để giúp các người khác nói hầu kéo dài cuộc đàm thoại, còn chính ông ta thì lắng nghe. Ông rất nhã nhặn lịch sự và tỏ ra lưu tâm đến các vị khách của mình, nhưng luôn giữ vẻ lạnh lùng, bình thản một cách không xúc cảm, ngoại diện chẳng bao giờ thấy rung động.”

3.

Thật dễ hiểu với sự kiện Speshnyov đã không tìm thấy thích thú trong các câu chuyện huyền thiên tự do của nhóm Petrashevski. “Con người Cộng Sản thứ nhất” tỏ ra ít nhiều sự khinh thường chủ thuyết cấp tiến ghê bành dài dòng tại đó.

Đối với ông, cái Đẹp và sự Xấu, điều Thiên và điều Ác, quí phái và bình dân, tất cả chỉ là “vấn đề của thương ngoạn”. Những gì nước Nga cần thì không nảy sinh từ những cuộc thảo luận vô tận về sự thay đổi được ban hành từ trên cao, mà là một cuộc nổi dậy từ đáy sâu quần chúng, tiếp theo đó là một sự xây dựng mạnh mẽ để bảo đảm miếng ăn cho mọi người.

Trong một bài diễn văn ngắn gọn và khô khan đọc tại nhà Petrashevski, Speshnyov tuyên bố:

“Các lời lẽ tuyên truyền có thể hữu ích trong nước Nga, tuy nhiên, thưa các bạn, kể từ khi chúng ta bị bỏ lại chỉ với các lời nói suông, tôi mang ý định sử dụng chúng mà không chút xấu hổ lương tâm, để tuyên truyền cho xã hội chủ nghĩa, vô thần chủ nghĩa, khủng bố chủ nghĩa. Có ba phương cách để thực hiện mục đích chính trị: vận động ngầm, tuyên truyền và bạo lực. Tất cả mọi điều đó đều tốt. Và tôi khuyên các bạn nên làm như vậy.”

Nhưng dù với uy tín riêng, Speshnyov cũng không nhận được bao nhiêu ủng hộ trong nhóm Petrashevski. Vì thế, vào tháng 12/1848, ông chấm dứt tất cả mọi liên lạc với nhóm này, tiếp tục tham dự vào một nhóm “cách mạng” nhỏ những người thay đổi chính kiến, do Dostoevski và Pleshcheyev khởi xướng, tụ tập tại nhà văn sĩ Seiger

Durov (như đã viết ở trên). Mục đích của Speshnyov là muốn cùng những người này cùng có một “giới người Nga quý tộc” để đặt nền tảng cho cuộc cách mạng chính trị.

□

II.

1.

Thoạt tiên, nhóm Durov khởi sự như một hội đoàn nghệ sĩ thuần túy; trong các cuộc tụ họp, những thành viên chỉ đọc các bản văn và nghe nhạc. Nhưng dần dần, Nikolai Mombelli và Nikolai Grigoryev, các sĩ quan triều đình, bắt đầu viết những bài nồng nhiệt chống lại chính quyền. Phần Pavel Filippov lại đề xướng sự phân bố những tập sách mỏng bất hợp pháp trong giới trí thức sinh viên và sĩ quan bất mãn. Riêng Speshnyov có những mối liên hệ với các tạp chí định kỳ cấp tiến ở ngoại quốc, đã đưa in những tác phẩm của các nhà văn Nga từng bị cấm dưới áp lực của ty kiểm duyệt. Trên chiều hướng này, để kích thích lòng nổi dậy của dân chúng, Grigoryev sáng tác "*Cuộc Đàm Thoại Của Các Chiến Sĩ*", một bản văn tuyên truyền có tính cách lật đổ, trong đó, chính Hoàng đế bị đem ra nhạo báng.

Những cuộc thảo luận càng lúc càng trở nên táo bạo.

Mombelli nói:

“Hoàng đế Nicholas I không phải con người mà là một quái vật, đáng so sánh với những kẻ chống Chúa trong sách Khải Huyền.”

Riêng Speshnyov, trong buổi chào mừng sinh nhật Fourier, ngày 4/7, đã phát biểu:

“Chúng ta đã tuyên án chết cho xã hội hiện tại. Bây giờ chúng ta chỉ tiến hành cuộc hành quyết.”

[Có vài dữ kiện cho thấy rằng hai anh em Fyodor và Mikhail Dostoievski tỏ ra không đồng ý với âm mưu lật đổ chính quyền bấy giờ đã bắt đầu sôi động. Nhưng chúng ta cũng biết là cuối cùng nhà văn bị kết án vì “*tham dự trong mưu đồ để viết các bản văn chống lại chính quyền và phân phối chúng qua phương tiện một tờ báo in lậu.*”]

Mục tiêu của nhóm Durov là sửa soạn và đề khởi ra trong dân chúng một cuộc cách mạng giải phóng nông nô. Tất cả các thành viên đều đồng ý điểm này, “*ngay cả nếu phải dùng đến phương tiện nổi dậy*”. Một ủy ban gồm năm nhân sự đóng vai trò điều khiển. Để giữ kín bí mật, một bản quyết nghị được đề ra, gồm luôn án xử tử bất cứ ai phản bội nhóm.

[Cuộc sắp xếp bao gồm sự đe dọa xử tử cho kẻ phản bội đại nghĩa, được tóm tắt lại trong *Lũ Người Quý Ám*, Dostoievski

sẽ viết ở thời kỳ sau. Nhà văn đã thú nhận điều này trong hồi ký: “*Cả sức khỏe và những nổi rối loạn thông thường trong tôi đều bị chụp bắt và đầu hàng bởi một ý tưởng.*”]

Phải nói chính xác rằng do từ sự khởi xướng của Speshnyov (chứ không phải Dostoievski) mà nhóm Durov rút lui khỏi phòng khách nhà Petrashevski. Xa hơn nữa, người ta có thể kết luận, chính Speshnyov là người đặt ra quy chế cho nhóm mới này và tự mình thi hành chức năng lãnh đạo. Điều đầu tiên trong những điều lệ bắt buộc được quy định như sau:

“Khi ủy ban chấp hành đã xem xét những phương sách của nhóm, trình bày hoàn cảnh và thời cơ, quyết định thời gian cho cuộc nổi dậy, và sau khi suy nghĩ kỹ, dựa theo ước muốn riêng, tôi tự ý ký tên gia nhập vào đoàn thể này và đặt mình theo những điều lệ bắt buộc mà tôi sẽ thực hiện một cách dứt khoát.”

Lúc ngôi nhà Speshnyov bị lục soát, một “*lời cam kết*” được tìm thấy. (Hiển nhiên cũng có cả bản cam kết mang chữ ký Dostoievski).

2.

Đúng là khó hiểu trên những gì chàng Dostoievski sùng mộ Kitô giáo nhìn thấy trong “*nhân vật bí mật Speshnyov*” này. So sánh với “các cuộc chuyện trò vớ vẩn” của nhóm Petrashevski, quyền lực của Speshnyov rõ ràng đã tạo nên một ấn tượng mạnh mẽ trên chàng tuổi trẻ lý tưởng và mù quáng với thực tế.

Cuối cùng, Dostoievski cũng tìm thấy được một mẫu người tích cực! Trong hầu hết các vấn đề khẩn trương liên quan đến sự giải phóng nông nô, Speshnyov và Dostoievski đều đồng nhất ý kiến. Rõ ràng nhà văn đã tham dự vào nhóm Durov với một tinh thần rất cao. Ông được xem như phần tử hăng say nhất của nhóm.

Viết về điều này, Palm kể:

“Trong một dịp, lúc cuộc tranh cãi quy về vấn đề “Nếu không thể dùng cách nào khác để giải phóng nông nô, liệu có nên dùng biện pháp nổi dậy chăng?” thì Dostoievski với thái độ cảm thương nhất, đã la to lên: “Đúng vậy! Ngay như nếu phải dùng đến biện pháp nổi dậy vẫn phải không từ”.

Để hoàn thành mục đích, nhóm Durov bí mật xếp đặt một cơ sở in ấn, cho phát hành những bản văn, qua mặt sự kiểm duyệt nhà nước và phổ biến âm thầm trong dân chúng.

[Có hai tài liệu quan trọng, về sau được đưa ra ánh sáng, đã cho thấy rõ rệt vai trò tích cực của Dostoievski trong âm mưu này. Đó là lời khai của Speshnyov trước hội đồng đề hình tháng 5/1849 và một lá thư Apollon Maikov gửi cho P.A. Viskorotov năm 1885, sau khi đã chết.

a/ Trong một cuộc thẩm tra tháng 5/1849, trước hội đồng đề hình, Speshnyov đã khai:

“Vào đầu tháng 11 hay cuối tháng 10/1848, có vài người vì lý do này khác, không đồng ý với nhóm Petrashevski nên quyết định ngưng lui tới nơi đó và tự đứng ra thành lập một cơ sở tụ hội khác. Vì vậy, Pleshcheyev và Dostoievski một lần đến thăm tôi, cho tôi hay rằng họ muốn gặp gỡ bạn hữu riêng tại một nơi không phải là nhà Petrashevski. Theo họ thì các buổi họp tại đó đã trở nên quá nhàm chán; chẳng ai bày tỏ được gì trên những chủ đề uyên thâm mà đa số các người hiện diện đều không được biết, và điều ấy thật ngáy đến chẳng ai buồn thốt lên một tiếng.”

(Sự thận trọng bày tỏ này của Speshnyov đã vạch ra cho thấy bước đầu trong “phương sách cách mạng” đã được khởi xướng bởi Dostoievski và Pleshcheyev.)

b/ Năm 1885, Apollon Maikov viết cho Viskorotov như sau:

Một ngày, tôi nghĩ là vào tháng 1/1849, F.M. Dostoievski bất ngờ đến thăm tôi và ở lại suốt đêm –tôi sống một mình trong căn nhà riêng. Giường ngủ tôi đặt cạnh tường, đối diện là cái divan được trải ra cho Dostoievski.

Lúc bấy giờ, anh cho tôi hay rằng anh đại diện cả nhóm đến gặp tôi với một mục đích. Anh nói, "Petrashevski là một người khờ dại, một kịch sĩ ba hoa rỗng tuếch và không bao giờ có thể làm được điều gì khá." Vì thế, một nhóm "người bí mật có khả năng hơn, vẫn lui tới nhà Petrashevski" sẽ đứng ra thành lập một chương trình hành động mà chính Petrashevski cũng không biết và không được mời tham dự.

Tôi sợ hãi hỏi: "Với mục đích nào?"

Dostoievski đáp: " Dĩ nhiên với mục đích tạo thành một cuộc cách mạng trong nước Nga. Trong một bản kiến nghị, chúng tôi đã sắp xếp để có được một tờ báo, tất cả đã sẵn sàng."

Họ gồm Speshnyov, Pavel Filippov (hai người này đã chết nên tôi nêu tên của họ) và thêm 6 người khác nữa, trong số có Dostoievski. (Những người kia còn sống nên tôi tiếp tục giữ kín tên tuổi họ, như đã làm trong suốt 37 năm qua.)

Họ quyết định mời thêm người thứ tám, là tôi. Họ muốn thành lập một cơ sở in ấn và xuất bản.

Nghe xong chuyện, tôi bèn nói rõ cho Dostoievski hay về sự khinh suất và nguy hiểm của việc làm ấy, bảo rằng họ đang đương đầu với những gì đã bị phá hủy một cách rõ rệt.

Tôi nói: "Ngoài ra (đây là điểm tranh cãi chính của tôi), anh phải biết rằng cả anh lẫn tôi đều là nghệ sĩ, những kẻ

không thực tế. Chúng ta không thành công ngay cả trong việc sắp đặt công việc riêng của mình, làm sao có thể thành công trong chính trị, điều đòi hỏi phải có một năng lực thực tế rất cao?"

Khi ấy, Dostoievski đang ngồi trên divan, giống y như thế ngồi mà Socrates đã chết trước mặt bạn hữu. Anh chỉ khoác cái áo ngủ, cổ không cài nút, cố gắng sử dụng tất cả tài hùng biện để thuyết phục tôi.

Anh dùng những câu như "Hãy nhìn sự thiêng liêng của công việc này", "Bôn phận chúng ta là phải cứu nguy đất nước", "Số phận dân tộc Nga tùy thuộc vào âm mưu mà nhóm Durov đang gánh vác..."

Cuối cùng tôi bắt đầu cười to một cách giấu cợt.

Anh hỏi: "Như thế là anh trả lời không chứ gì?"

Rồi nói to: "Không, không, không và không!"

Tôi hỏi: "Có thể nào anh không nhận thức được sự nghiêm trọng của vấn đề và toàn thể các hành động táo bạo đều bị kết vào trọng tội? Anh phải thoát ra ngoài nó càng nhanh càng tốt."

Dostoievski u ám trả lời: "Không, đó là việc của tôi. Chỉ xin anh hiểu rằng điều này chỉ có bảy người biết. Anh là người thứ tám. Không thể có người thứ chín."

Sáng hôm sau, lúc uống trà, anh nói anh phải đi, và dặn tôi: "Anh không cần nói gì về chuyện tôi đã bày tỏ, không một lời nào cả."

Sau đó, tôi mới hay ra chuyện có một cái máy in được sắp xếp trong một vùng khác của thành phố, phù hợp với một bản khai được viết ra bởi Filippov.

Vào một hay hai ngày trước khi cả bọn bị bắt, cái máy này được mang đến và lắp ráp trong nhà một thành viên chủ chốt của nhóm Durov. Người này tôi chưa hề quen.

Khi anh ta bị bắt, một cuộc lục soát xảy ra, nhưng chính quyền không tìm thấy chút dấu vết nào. Anh ta có hàng loạt những cơ phận, dụng cụ và đồ trang bị khác nhau đang nằm trong kho chứa. Họ đóng dấu niêm phong ngay ngoài cửa.

Sau khi các nhân viên điều tra bỏ đi và chính anh ta cũng bị dẫn đi, những người làm đã lén lút mở các tấm bản lề ra mà không để dụng cụ chạm đến dấu niêm, bí mật đem tẩu tán tất cả cơ phận của cái máy. Bằng phương cách này, mọi chứng cứ bị thủ tiêu hết. Những nhân viên điều tra không biết chút gì về nó, Petrashovski cũng không biết nữa.]

Nhà văn hẳn phải biết rằng ông đang đánh đu với tương lai, nhưng đã quá trễ cho mọi thay đổi. Uy lực của Speshnyov, ông không chống

nổi. Nhân vật kỳ lạ này không chỉ vừa đáng say đắm quyến rũ, lại còn có sức mạnh ma quỷ lôi cuốn trên cá nhân nhà văn. Dostoievski bắt đầu cảm thấy mất dần tự do.

Bác sĩ S. Yanovski về sau đã viết trong hồi ký:

“Một thời gian ngắn trước khi bị bắt, Dostoievski trở nên càng lúc càng tuyệt vọng, cáu kỉnh và rất miễn cảm. Anh thường cãi nhau với người khác trên chỉ một chuyện vặt và hay phàn nàn về những cơn chóng mặt. Khi tôi xác nhận rằng không có lý do cơ bản cho những triệu chứng này và rồi chúng sẽ sớm qua đi, Dostoievski phản kháng ngay: ‘Không, chúng sẽ không qua và sẽ còn dày vò tôi rất lâu, bởi vì tôi đã nhận tiền từ Speshnyov (anh nói một tổng số chừng 500 rúp). Bây giờ tôi bị ràng buộc vào anh ta, tôi là của anh ta. Tôi sẽ không bao giờ có thể trả đủ nợ và anh ta cũng không bao giờ buộc tôi trả nợ. Anh ta là loại người như thế. Anh hiểu không, kể từ nay, tôi đã có một Mephistopheles riêng trong người.’”⁽⁷⁾

Nhà văn bị dày vò bởi ý nghĩ “đã bán linh hồn cho quỷ”. Nikolay Speshnyov chính là vị ác thần Mephistopheles trong đời Dostoievski.

[Nhân vật này về sau được nhà văn cho xuất hiện trở lại qua *Nikolay Vservolodovich Stavrogin* trong "*Lũ Người Quỷ Ám*", xuất bản năm 1870. Sự chấp nhận trả tiền được nhân vật này dùng như một lý lẽ quyết định khi anh ta nhắc lại với *Kirlov* về lời hứa hành động tự tử: “*Bạn đã tự buộc mình vào điều ấy. Bạn đã nhận tiền. Bây giờ bạn phải chấp hành mọi nỗi*”.]

Thời gian này, Dostoievski sống trong tình trạng vô cùng túng quẫn. Sở đất người cha để lại, phần chia riêng cho nhà văn đã được rao bán với giá rẻ và tiêu hết nhanh ngay sau đó. Trong lúc đang viết chưa xong tác phẩm *Netochka Nezvanova*, những dấu hiệu của bệnh động kinh đã thấy phát khởi. Dù rằng phải đợi đến hai năm sau cơn bệnh mới thật sự xuất hiện, nhưng các biến chứng trên cũng làm nhà văn vô cùng đau đớn.

□

III.

Hẳn nhiên, những hoạt động âm thầm của nhóm người tuổi trẻ không qua được cặp mắt theo dõi của chính quyền.

Vào đầu tháng 3/1848, Lev Perovski, Bộ trưởng Bộ Nội Vụ, bắt đầu ngờ vực về những cuộc hội họp của các nhóm trí thức trong

---

⁽⁷⁾ *Méphistophélès* là nhân vật trong tác phẩm *Docteur Faust* của **Goethe**, hiện thân cho quỷ Satan, xuống trần gian để thỏa mãn những đam mê của Faust.

Pétersbourg. Ivan Liprandi, một trong những viên chức cao cấp của Lev Perovski, được yêu cầu giữ yên những cuộc hội họp dưới sự kiểm soát ngầm của mật vụ.

Đầu năm 1849, Liprandi sắp đặt để gài vào nhóm Petrashevski một điệp chi viên tên Pyotr Antonelli, con trai một nghệ sĩ, đã từng là sinh viên đại học St. Pétersbourg. Người này đều đặn báo cáo chi tiết các cuộc thảo luận cho ông ta.

Từ các báo cáo của Antonelli, chúng ta biết Dostoievski có hiện diện tại hai buổi họp cuối cùng của nhóm Petrashevski, vào ngày 1 và 15/4/1849. Trong buổi họp sau, nhà văn đã đọc bản văn bị cấm *Thư Gửi Gogol* của Belinski, nhận từ Pleshcheyev. Lá thư này, trước đó, Dostoievski đã đọc hai lần, một tại nhà Palm và lần nữa tại nhà Durov.

Trên hết, Hoàng đế Nicholas I là người nôn nóng hơn cả. Ngài liên lạc với Bá tước Aleksei Orlov, giám đốc cơ quan mật vụ và cũng là thủ tướng quốc gia.

Ngày 20/4/1849, Liprandi ra lệnh ngưng sự điều tra để bắt đầu cuộc truy kích. Ông đi thẳng tới Đại tướng Leonty Dubelt, trên tay cầm ba tập chứa đựng tên tuổi và địa chỉ của những phần tử trong nhóm Petrashevski, song song với một trình bày thấu đáo về các hành động của từng cá nhân một.

Giống như Bá tước Orlov, Dubelt tỏ ra khó chịu khi cuộc điều tra đã được tiến hành mà cánh mật vụ không hay biết. Ông ta không hài lòng khi thấy Bộ Nội Vụ giẫm chân lên lãnh vực của ông.

Ngày hôm sau, Bá tước Orlov gửi lên Hoàng đế một bản báo cáo rất chi tiết trên nhóm Petrashevski, "*các chiến sĩ cộng sản với các tư tưởng mới truyền nhận từ Tây Phương*".

Hành động của Bá tước Orlov nhanh chóng và bí mật đến nỗi ngay cả Đại tướng Ivan Nabokov, giám đốc pháo đài Peter & Paul (và là họ hàng của tác giả cuốn *Lolita* nổi tiếng về sau) cũng không được biết về những biến cố sắp xảy đến.

Trong thư trả lời, Hoàng đế viết cho Bá tước Orlov:

"Ta đã đọc tất cả. Đó là một vấn đề nghiêm trọng mà nếu dấu cho là những chuyện gẫu vớ vẩn, các người tham dự cũng vẫn bị trọng tội ở mức độ cao nhất. Hãy tiến hành tất cả mọi hình thức bắt bớ, nhưng cố tránh những điều có thể dẫn đến một sự phản ứng dữ dội trong dân chúng. Hãy nhớ là không được thông báo trước với Ivan Nabokov. Tốt hơn cả là để ông ta nhận lấy thông điệp trực tiếp từ ta. Hãy cố làm điều này. Xin Thượng Đế ban phép lành cho các người."

Cùng ngày 22/4/1849, một lệnh bắt bí mật được Bá tước Orlov ban ra:

"Gửi Thiếu tá Chudinov, ty cảnh sát St. Pétersbourg, Theo lệnh Hoàng đế, tôi buộc ông phải bắt giữ viên cựu Trung úy Fyodor Mikhailovich Dostoievski hiện đang cư ngụ trong căn nhà ở góc đại lộ Malaya Morskaya và Vosnesenski, trên

tầng ba. Cuộc bắt giữ sẽ được diễn ra sáng sớm ngày mai lúc 4 giờ. Tất cả mọi giấy tờ và sách vở phải được niêm phong và mang cùng với Dostoievski tới phủ Thủ tướng.

Trong khi bắt, ông phải cẩn thận rằng không có tờ giấy nào được giấu đi. Có thể tại nhà Dostoievski, ông sẽ tìm thấy một số lớn tài liệu và sách vở, những thứ sẽ không thể mang ngay tới phủ Thủ tướng. Trường hợp này, ông phải cất giữ và niêm phong chúng lại trong một căn phòng riêng.

Giả như trong khi tịch thu mà Dostoievski có bảo rằng những thứ ấy tùy thuộc vào một kẻ khác, ông phải bất chấp điều đó và cũng niêm chúng lại.

Thực hiện sứ mạng này, ông phải cảnh giác tới đa để giữ hoàn toàn sự an bình cho bản thân ông. Trưởng ban mật vụ, Trung tá Dubelt sẽ bảo đảm cho ông một sự tiếp tay từ cảnh sát St. Pétersbourg cùng hàng loạt các đội cảnh sát dã chiến.

Đại tá Orlov.

[]